

10. seminar in delavnica iz varstva gozdov

V četrtek, 6. junija 2019, sta v Škofji Loki potekala jubilejna 10. seminar in delavnica iz varstva gozdov – tradicionalno srečanje vseh, ki delujemo na področju varstva gozdov v Sloveniji. Dogodek organizirata Gozdarski inštitut Slovenije (GIS) in Zavod za gozdove Slovenije (ZGS) z namenom predstavitve novih spoznanj s področja varstva gozdov in aktualnih varstvenih problemov. Dogodek je vsako leto organiziran na drugem gozdnogospodarskem območju. Letošnji seminar in delavnico je gostila območna enota Kranj Zavoda za gozdove Slovenije. Srečanja se je udeležilo 84 udeležencev iz različnih organizacij: večinoma zaposleni Zavoda za gozdove Slovenije, Gozdarskega inštituta Slovenije, predstavniki Oddelka za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire Biotehniške fakultete, Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP), Inšpektorata RS za kmetijstvo, gozdarstvo, lovstvo in ribištvo in predstavniki podjetja Slovenski državni gozdovi.

V uvodnem pozdravu je mag. Janez Logar, vodja območne enote Kranj ZGS, poudaril pomen varstva gozdov za ohranjanje vseh njegovih funkcij na lokalni ravni in tudi širše. Jože Mori, vodja sektorja za ukrepe v gozdovih ZGS, je izpostavil pomen varstva gozdov in pravočasnega ukrepanja ob pojavu dejavnikov tveganja, kot so domači škodljivci in bolezni, invazivne tujerodne vrste in podnebne spremembe, in poudaril nujnost povezovanja med znanostjo in prakso. V uvodu sta udeležence srečanja pozdravila še Primož Habjan, predstavnik MKGP, in dr. Barbara Piškur, vodja oddelka za varstvo gozdov na GIS.

Kot že nekajkrat do sedaj, smo na srečanje povabili gosta iz tujine. Tokrat je bil to doc. dr. Gernot Hoch iz Inštituta za varstvo gozdov na Dunaju (BFW), ki nam je predstavil problematiko smrekovih podlubnikov v severni Avstriji. V Avstriji v zadnjih letih dosegajo rekordne vrednosti poškodb dreves zaradi podlubnikov, po nekaterih



Slika 1: Terenski del 10. seminarja in delavnice iz varstva gozdov v GGE Selca (foto: S. Zidar)

ocenah naj bi v severnem delu Avstrije izgubili kar 70 % smreke. Razlog za to tiči predvsem v vse pogostejših izredno suhih in vročih poletjih. Pravna podlaga na področju varstva gozdov pred podlubniki v Avstriji je v primerjavi z našo veliko bolj splošna. Zakonodaja, ki je pravna podlaga za izvajanje ukrepov v Avstriji, je Forstgesetz iz leta 1975 ter Forstschutzverordnung iz leta 2003. Priporočila, ki jih avstrijska gozdarska stroka daje lastnikom gozdov za varstvo pred podlubniki, so enaka kot v Sloveniji (hitra odstranitev poškodovanih dreves; v primeru močno poškodovanih površin izvajajo povečan in usmerjen obseg ukrepov). Pri velikih namnožitvah podlubnikov se Avstrijci soočajo z enakimi težavami kot mi: premajhna kapaciteta izvajalcev (posek in spravilo), industrija je zasičena z veliko količino lesa, napaden les ni pravočasno odstranjen iz gozda in zastaja v gozdovih. Uvedli so registrirana začasna skladišča neobdelanega lesa v ustrezni oddaljenosti od gozdnih sestojev. Velik izziv ob izrednih namnožitvah podlubnikov predstavlja varno shranjevanje velike količine smrekovine na začasnih skladiščih. V Avstriji na skladiščih uporabljajo metode, kot so beljenje lesa, zmanjšanje ustreznosti materiala za razvoj podlubnikov (razrez lesa, predelave v sekance, sušenje lesa), uporaba insekticidne mreže Storanet, uporaba insekticidov, v primeru večjih količin lesa uporabljajo mokro skladiščenje. Mnogi od teh načinov so zelo dragi in zahtevajo posebno infrastrukturo, zato je njihova praktična uporabnost zelo omejena. Od metod, ki kažejo velik potencial, je doc. dr. Hoch predstavil beljenja lesa neposredno po poseku s posebej prilagojeno procesorsko glavo na stroju za sečnjo (harvesterju), ki ga uvajajo na nekaterih deloviščih, za kar poteka tudi projekt DEBARK na univerzi BOKU na Dunaju.

V nadaljevanju je dr. Jurij Rozman, ZGS, predstavil probleme varstva gozdov v gozdno-gospodarskem območju Kranj. Poudaril je, da sta gozd in okolje v stalnem medsebojnem stiku in vplivu. Gozd je lahko stabilen le do mere, do katere je usklajen oz. prilagojen na svoje okolje. Tako gozd kot okolje se intenzivno spreminjata, pri tem je podal povezavo med stanjem gozdov

na kranjskem območju in varstvenimi problemi in nakazal vpliv klimatskih sprememb. Glede na prikazane trende se bo varstvena problematika zaradi podlubnikov še povečala. Porušeno razmerje razvojnih faz, ki se kaže v močnem presežku debeljakov oz. neustrezna horizontalna in vertikalna struktura gozda, vpliva na statično stabilnost gozda. Zasmrečenost, v območju ima ohranjeno vrstno sestavo le 30 % površine gozdov, pa na biološko stabilnost gozda. Iz vidika trajnostnega gospodarjenja z gozdovi je izpostavil še problematiko pomanjkljive negovanosti mladovij in drogovnjakov ter neusklajeno razmerje gozd – divjad. Rastlinojeda divjad zaradi selektivnega objedanja vodi v zmanjšano vrstno pestrost in spremenjeno prihodnjo strukturo gozdov. V zadnjih 50 letih se je delež jelke v lesni zalogi prepolovil, iz nekaterih gozdov v Karavankah je jelka že izginila. Njeno mesto je prevzela smreka, glavni razlog je preštevilčna jelenjad.

Sledila so tri predavanja o upravljanju z divjadjo. Dr. Matija Stergar, ZGS, je predstavil rezultate večletnega popisa objedenosti mladja in gibanje številčnosti jelenjadi v Sloveniji. Rezultati kažejo, da je z vidika objedanja gozdnega drevja najbolj pomembna jelenjad, odvzem jelenjadi (odstrel) pa ima minimalen vpliv na objedenost priljubljenih vrst, npr. jelke. Zaključil je, da samo odvzem divjadi iz narave ne bo rešil problematike objedenosti gozdnega mladja in s tem povezanih težav pri obnovi gozdov, ampak se bo problema treba lotiti širše. Marija Kolšek, ZGS, je predstavila sredstva za zaščito pred divjadjo in s tem povezano zakonodajo ter smernice ZGS. Tomaž Polajnar, ZGS, je predstavil sredstvo za zaščito mladja pred divjadjo »Trico« in iz prve roke podal praktične izkušnje pri njegovi uporabi.

Dr. Tine Hauptman, Oddelek za gozdarstvo na Biotehniški fakulteti, je predstavil spremljanje žagovinarjev v obdobju med 2016 in 2018. V Sloveniji so prisotne 4 vrste iz rodu *Monochamus*, od katerih je najbolj pogost *M. galloprovincialis*, ki je značilen za borove sestoje (ostale tri vrste najdemo v smrekovih gozdovih). Dr. Maarten de Groot, GIS, je predstavil izsledke raziskave o vplivu drevesne sestave na namnožitev smrekovih

podlubnikov. Rezultati kažejo, da večja pestrost drevesnih vrst v gozdovih pripomore k manjši številčnosti smrekovih podlubnikov, zato je pri gospodarjenju z gozdovi in obnovi po naravnih ujmah smiselno težiti k čim večji vrstni pestrosti. Dr. Andreja Kavčič, GIS, je poročala o delavnici o ukrepih proti biotičnim dejavnikom tveganja v gozdovih, ki jo je organiziral Evropski gozdarski inštitut v Pragi aprila 2019. Cilj delavnice je zbirka orodij za preprečevanje in ukrepanje na biotične dejavnike tveganja v gozdovih, ki bodo v kratkem tudi javno dostopna na portalu Riskplatform. Poudarila je, da nobeno orodje ni univerzalno in nobeno ni brez napak, zato je treba vsako kritično ovrednotiti in prilagoditi na dane razmere ter obstoječe kapacitete in možnosti. Dr. Nikica Ogris, GIS, je poročal o prvi najdbi rjave pegavosti bukovega listja v Sloveniji leta 2018. Gre še za eno v vrsti novih rastlinskih bolezni, ki ogrožajo naše gozdove. Še posebej, ker je bukev ena od nosilnih drevesnih vrst pri nas. Dr. Ogris je udeležence, predvsem pa revirne gozdarje, ki so večino časa na terenu, pozval k opazovanju in vzorčenju simptomatičnih dreves za potrebe nadaljnjih raziskav razširjenosti te bolezni bukovega listja v Sloveniji. Dr. Barbara Piškur, GIS, je predstavila pomen zgodnjega odkrivanja in hitrega ukrepanja proti karantenskim škodljivim organizmom, kar bo posebej obravnavano v projektu CRP V4-1823 „Razvoj organizacijske in tehnične podpore za učinkovito ukrepanje ob izbruhu gozdu škodljivih organizmov“.

V drugem delu srečanja smo si na terenu ogledali sanacijsko obnovo poškodovanih gozdov v gozdnogospodarski enoti Selca (odseki 13121–13128). Na strmih pobočjih so po sanitarni sečnji lubadark nastale večje gole površine, ki so jih zasadili s sadikami različnih drevesnih vrst prilagojeno mikrorastiščnim razmeram. To problematiko sta nam nazorno predstavila Boštjan Škrlep (ZGS, vodja KE) in Maruša Šelb – Rozman (ZGS, revirna gozdarka). Sledila je praktična predstavitev zaščite sadik s sredstvom »Trico« (Tomaž Polajnar, ZGS). Terenski ogled smo zaključili s predavanjem o invazivnih rastlinskih vrstah in poskusi njihovega zatiranja v gozdovih v gozdnogospodarskem območju Maribor (dr. Mateja Cojzer in Nenad Zagorac, ZGS).

V letu 2020 nadaljujemo s tradicionalnim srečanjem varuhov gozdov, ki skrbijo za zdravje gozdov.

Vsa predavanja s seminarja so na voljo na spletnem portalu za varstvo gozdov. Povezava: <http://www.zdravgozd.si/dogodki.aspx?iddogodek=17>

Poročilo so pripravili:

Nikica Ogris, Barbara Piškur,
Andreja Kavčič, Jurij Rozman, Marija Kolšek